siame šlaite buvo išpiltos griuvenos. Kituose Nemunaičio gatvėje tirtuose šurfuose aptiktas XVI–XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis, kurį galima suskirstyti į 3 horizontus. Viršutinis buvo iki 1,5 m storio, sudarytas iš supiltinių (ar užslinkusių) rudo, gelsvo, pilko smėlio sluoksnelių su smulkia žiesta keramika, būdinga XVII–XIX a. Giliau slūgsojo iki 50–70 cm storio supustyto smėlio be radinių sluoksnis. Po supustytu smėliu fiksuotas juodos žemės sluoksnis su gausia XVI–XVII a. būdinga keramika, gyvulių kaulais. Ryškiausiai šie 3 horizontai išsiskyrė šurfuose 49, 61 ir 62. Šurfo 62 apatiniame horizonte, 2,8 m gylyje aptikta nedidelių akmenų, rištų moliu, konstrukcija – statinio pamatų liekanos (3 pav.). Šurfe 53, 1,6–1,85 m gylyje nuo aukščiausio žemės paviršiaus taško (šaligatvio) fiksuotas perkaitusio molio ir degėsių sluoksnis, liudijantis gaisrą.

3 pav. Akmenų, rištų moliu, konstrukcija šurfe 62. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 3. A clay-mortar stone structure in Test Pit 62.

Kauno, Maksimonių, and Nemunaičio Streets

In 2018, 44 test pits (a total of 101.5 m^2) were excavated at the site of sewer collector manholes to be newly installed on Kauno, Nemunaičio, and Maksimonių Streets (Fig. 1). A 0.7–2.8 m thick, 16th–20th-century cultural layer, 19th and 20th-century paving, and the remains of former structures (Fig. 2) were discovered on Kauno Street. A 16th–20th-century cultural layer that had been 1.6–3.6 m thick, the remains of the foundation of a 16th–17th-century structure (Fig. 3), and traces of fires were found on Nemunaičio Street. A 10–80 cm thick, 15th–17th-century cultural layer containing hand thrown pottery, iron slag, and animal bones were discovered under layers of aeolian sand on Maksimonių Street.

PALANGA

Nerijus Brazdeikis

Tyrimai Palangoje

2018 m. lapkričio mėnesį žvalgomieji tyrimai vykdyti Palangos mieste, J. Janonio g. 1, 3, 4, 6, Kretingos g. 5, 6, Senojo Turgaus g. 11 ir Vytauto g. 88A sklypų ribose, kur planuota pakloti naujas šilumos tiekimo tinklų atkarpas. Minėti sklypai patenka į saugomas Palangos miesto istorinės dalies (UK 12613), Palangos senojo miesto vietos (UK 17139) bei Palangos autobusų stoties (34852) teritorijas. Tyrimų metu ištirti aštuoni 2x1 m dydžio šurfai (16 m^2 bendras plotas) (1 pav.).

Žvalgomųjų tyrimų metu tirtuose šurfuose fiksuota sluoksnių stratigrafija panaši. Paviršiniai permaišyti sluoksniai, kuriuose aptikta XIX–XX a. radinių, fiksuoti iki maždaug 0,4–

1,5 m gylio. Po šiais sluoksniais visose tyrimų vietose buvo 30–75 cm storio supustyto smėlio horizontas. Maždaug 1,1–2,1 m gylyje tirtas XVI–XVII a. datuojamas dirvožemio sluoksnis, kuris užpustytas smėlio. Šurfuose 5 ir 7 (2, 3 pav.) dirvožemio sluoksnyje aptikta archeologinių radinių: XVII a. datuojamų buitinės keramikos bei dubeninių koklių šukių. Tyrimų vietose įžemis – rudas, rusvas ar pilkšvai vandeningas smėlis – pasiektas maždaug 1,3–2,1 m gylyje.

Archeologinių tyrimų metu tirtuose šur-

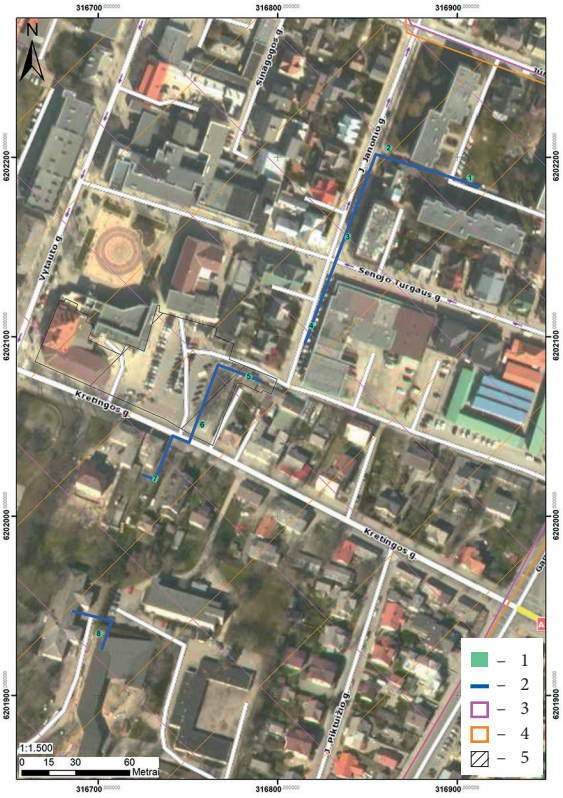

1 pav. 2018 m. Palangoje ištirtų šurfų situacijos planas: 1 – ištirti šurfai; 2 – suprojektuota šilumos tinklų trasa; 3 – Palangos miesto istorinė dalis (UK 12613); 4 – Palangos senojo miesto vieta (UK 17139); 5 – Palangos autobusų stotis (UK 34852). N. Brazdeikio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the test pits excavated in Palanga in 2018: 1 – excavated test pits; 2 – planned heating line route; 3 – historical part of the city of Palanga; 4 – the site of Palanga Old Town; 5 – Palanga bus station.

2 pav. Šurfas 5. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 2. Test Pit 5.

3 pav. Šurfas 7. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 3. Test Pit 7.

fuose aiškiai išsiskiria du kultūrinio sluoksnio horizontai, kuriuos skiria smėlio pustymai, datuojami maždaug XVII a. pradžia. Remiantis tuo paviršiniai sluoksniai datuojami XVIII–XXI a., o po supustymais – XVI–XVII a. Tyrimų metu aptikta ir inventorinta 11 radinių, kurie perduoti Palangos kurorto muziejui.

The Investigation in Palanga

In 2018, field evaluations (eight 1 x 2 m test pits totalling 16 m^2) were conducted on the plots at J. Janonio St. 1, 3, 4, and 6, Kretingos St. 5 and 6, Senojo Turgaus St. 11, and Vytauto St. 88A in Palanga (Fig. 1). Two cultural layer horizons separated by aeolian sand, which was dated to circa the early 17th century, were clearly distinguished at the evaluation sites (Figs. 2, 3). Based on this, the upper layers were dated to the 18th–21st centuries, those under the aeolian sand to the 16th–17th centuries.

ŠILUTĖ

Birutė Lisauskaitė,
Rasa Banytė-Rovell

Žvalgomieji tyrimai Šilokarčemos teritorijoje 2017 m.

2017 m. žvalgomieji tyrimai atlikti Šilutės miesto istorinės dalies (UK 12331) teritorijoje rengiant Šilokarčemos kvartalo rekonstrukcijos projektą. Šilokarčemos (vok. *Heydekrug*) geografinė padėtis gyvenimui buvo tinkama nuo seniausių laikų. XVI a. per šį regioną ėjo svarbiausias kelias iš Klaipėdos į Tilžę ir atsišakojo į Rusnę. Kelių sankryžoje, šile prie Šyšos upės buvo pastatyta karčema. XVI a. trečiajame ketvirtyje šalia jos jau vyko turgūs. Tokią prielaidą patvirtino 1983 m. V. Žulkaus vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrimai – seniausi radiniai, datuojami XVI a. I puse – XVI a., rasti būtent šioje teritorijoje (*LIIR*, f. 1, b. 1505).

Šilokarčemos reikšmė ypač išaugo XVI ir XVII a. sandūroje. Jos turguje prekiavo aplinkinių Rytų Prūsijos gyvenviečių žvejai ir valstiečiai bei atvykę iš paribio žemaičiai. Nuolatiniai gyventojai Šilokarčemoje kūrėsi po truputį. Tai buvo etniškai daugialypė gyvenvietė – nuo Rytų Prūsijos vokiečių ir lietuvninkų iki atsikėlusių žemaičių ir škotų. 1736 m. Šilokarčema tapo valsčiaus centru. Jos intensyvų augimą pertraukė Septynerių metų karas (1757–1759), per kurį Rusijos kariuomenė nusiaubė apylinkes, o gyventojai išsislapstė, dalis žuvo ar mirė nuo epidemijų. Po karo ūkinė veikla sunkiai atsigavo. 1806–1813 m. ją dar slopino vadinamas prancūzmetis (Jakštas P., *Senoji Šilutė*, Šilutė, 1994, p. 78–81). Vis dėlto 1814 m. ji tapo apskrities centru, tačiau jos planinei plėtrai trukdė tai, kad miestelio aplinkoje buvęs savininkas – Šilokarčemos dvarininkas, atsisakė jas parduoti čia norintiems įsikurti žmonėms. Reikalingi sklypai buvo formuojami mažinant turgaus aikštę.

Tik XIX a. pabaigoje naujasis dvaro šeimininkas (nuo 1892 m.) H. Scheu didesnę savo žemių dalį nusausino, suskirstė sklypais pardavimui ir nuomai. Be to, jis paskyrė žemės turgaus aikštei padidinti ir uostui įrengti. Šilokarčemai apsaugoti nuo potvynių buvo supiltas pylimas, o Rusnės kelyje per Šyšą pastatytas metalinis tiltas naudojamas iki šiol.

Archeologiniai tyrimai Šilokarčemos teritorijoje pradėti 1983 m. (V. Žulkus) (*KPC DF*, f. 5, a. 3, b. 549). Apibendrinęs tyrimų medžiagą, tyrėjas priėjo prie išvados, kad jau XVI–XVII a. Šilutėje intensyviausiai gyventa aplink turgavietę (1 pav.). 1991 m. tyrimai vykdyti Turgaus aikštės Š pakraštyje planuojamo atstatyti iki